

Tomasz Białobrzeski

Doktorat p. mgr Anny Szafranko

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 59/4, 207-210

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wymaga dodatkowych rozwiązań prawnych i objęcia nimi także nowych jej obszarów.

W ocenie Doktoranta niewątpliwie posługiwanie się środkami społecznej komunikacji oraz ich ochrona w Kościele w kontekście współczesnego multimedialnego i multikulturowego społeczeństwa jest nader aktualne.

Po wysłuchaniu autoprezentacji recenzenci przedstawili zarówno pozytywne, jak również jej negatywne aspekty i ocenili ją jako odpowiadającą wymogom stawianym przez prawo rozprawie doktorskiej. W konsekwencji każdy z recenzentów wniósł o dalsze postępowanie w publicznej obronie pracy doktorskiej.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, mając na uwadze wyniki egzaminu doktorskiego, walor naukowy przedłożonej pracy, opinie recenzentów a także pozytywny wynik publicznej obrony, nadała ks. mgr. Rafałowi Kamińskiemu stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

Michał Poniatowski

Wydział Prawa Kanonicznego UKSW

Doktorat p. mgr Anny Szafranko

Dnia 28 czerwca 2016 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej pt. *Przedślubna ciąża w sprawach z Diecezji Ełckiej o stwierdzenie nieważności małżeństwa zakończonych prawomocnym wyrokiem*, napisanej przez p. mgr Annę Szafranko, pod kierunkiem ks. prof. dr. hab. Wiesława Kiwiora. Sesji przewodniczył Dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW ks. prof. dr. hab. Henryk Stawniak.

Przedmiot i cel swoich badań oraz motywy podjęcia ww. tematu Autorka opisała we wstępie swojej dysertacji w następujących słowach: *Zdecydowałam się zająć tematem przedślubnej ciąży w sprawach z Diecezji Ełckiej o stwierdzenie nieważności małżeństwa zakończonych prawomocnym wyrokiem, ponieważ obecnie wiele małżeństw jest zawieranych w momencie, gdy nupturientka spodziewa się dziecka. (...) Chociaż prawodawca kościelny w żadnym wypadku nie wpisuje przedślubnej ciąży w poczet przyczyn nieważności małżeństwa (...), to jednak można przypuszczać, że nie wszystkie pary zostałyby współmałżonkami, gdyby nie ciąża (s. 9). Celem pracy było*

zbadać czy rzeczywiście fakt, że nupturienti spodziewają się narodzin dziecka, wpływa na ich decyzję o zawarciu małżeństwa, w jakim stopniu oddziałuje na postępowanie przyszłych rodziców (...) czy ewentualnie przekłada się na późniejszy tytuł nieważności, na podstawie którego przypadek jest rozpatrywany w sądzie (s. 10).

Przedłożona dysertacja składa się z następujących części: wykaz skrótów (s. 7), wstęp (s. 8-13), pięć rozdziałów merytoryczne podzielonych na punkty i podpunkty (s. 14-360), zakończenie (s. 361-368), bibliografia (s. 369-393).

We *Wstępie* (s. 8-13) Autorka określiła przedmiot swoich badań naukowych, uzasadniając wybór podjętej problematyki. Następnie przedstawiła szczegółowo bibliografię wykorzystaną w opracowaniu tematu dysertacji, zastosowane metody badawcze (metoda dogmatyczno-prawna i historyczno-prawna) oraz strukturę swojej pracy.

Pierwszy rozdział został zatytułowany *Przymus i bojaźń* (s. 14-86). W pierwszej części rozdziału Autorka przedstawiła treść kanonu 1103 KPK. Następnie zaprezentowała wnioski z analizy siedmiu spraw, które były prowadzone z ww. tytułów. W podsumowaniu Autorka doszła do wniosku, że prawie we wszystkich referowanych sprawach przedślubna ciąża była motywem ślubu. Nie zawsze jednak udowodniono nieważność małżeństwa z wymienionych tytułów, ponieważ większy wpływ na decyzję o ślubie miały wewnętrzne przekonania niż rzeczywisty przymus lub grożące niebezpieczeństwo. W odniesieniu do etapu dowodowego, zwróciła uwagę na różnice w oświadczeniach stron, które co innego twierdziły przy kanonicznym badaniu nupturientów przed ślubem, a co innego w zeznaniach sądowych w kwestii przymusu lub bojaźni.

Drugi rozdział nosi tytuł *Błąd co do osoby lub co do przymiotu osoby* (s. 87-138). Podobnie jak w poprzednim, tak i w tym rozdziale na początku zamieszczono analizę teoretyczną, tutaj kan. 1097 KPK, a następnie wnioski z opracowanych pięciu spraw prowadzonych o nieważność małżeństwa w Sądzie Kościelnym w Ełku. W podsumowaniu Autorka skonstatowała, że w żadnej z analizowanych spraw nie stwierdzono nieważności małżeństwa z ww. tytułu. W jej opinii *jeśli biologiczny ojciec dziecka nie jest tym, którego kobieta później poślubiła, w przyszłym związku fakty wiążące się z zaistnieniem wcześniejszej ciąży mogą skutkować wystąpieniem błędu. Również okoliczność w której zakłada się ciążę partnerki, podczas gdy kobieta nie spodziewa się dziecka, może powodować spełnienie przesłanek kan. 1097 § 2 KPK (s. 136).*

Tytuł trzeciego rozdziału sformułowała o następującym brzmieniu: *Błąd co do przymiotu osoby spowodowany podstępem* (s. 139-210). Autorka omówiła *ratio legis* normy zawartej w kan. 1098 KPK. W dalszej kolejności przeanalizowała dwa wyroki pozytywne i pięć negatywnych z ww. tytułu. Zaprezentowane dwa wyroki *pro nullitate* – stwierdziła Autorka – pokazały, że przedślubna ciąża kobiety może być przedmiotem podstępnego wprowadzenia w błąd odnośnie do przymiotu drugiej osoby, który to przymiot ze swojej natury może poważnie zakłócić wspólnotę życia małżeńskiego. W referowanych wyrokach przedmiotem takiego wprowadzenia w błąd było ojcostwo mężczyzny.

Czwarty rozdział został poświęcony *Symulacji zgody małżeńskiej* (s. 211-288). Autorka rozpoczęła od analizy przepisu (kan. 1101 § 2 KPK), a potem przybliżyła stan faktyczny trzech wybranych wyroków. W referowanych wyrokach symulacja zgody małżeńskiej wynikała z presji rodzinnej, społecznej, z chęci zapewnienia mającemu się narodzić dziecku legitymacji lub wzięcia odpowiedzialności za swoje działanie.

Niezdolność konsensualna (s. 289-360) wynikająca z kan. 1095 KPK jest tematem piątego rozdziału. Autorka rozpoczęła rozdział od opisu obowiązujących norm w ww. tytule nieważności małżeństwa, a następnie dokonała analizy trzech wyroków (spośród stu wniesionych do Sądu Biskupiego w Elku z ww. tytułu). W opinii Autorki *w praktyce można dostrzec wpływ przedślubnej ciąży na sytuację życiową osób (...). Co prawda nie w każdym przypadku rozpoznanym w sądzie kościelnym zaistnieje rzeczywisty związek między ciążą, a niezdolnością konsensualną* (s. 360).

Dysertację zamyka zakończenie (s. 361-368). Autorka podsumowała w nim wyniki swoich badań wskazując swoje przemyślenia, wnioski, spostrzeżenia i uwagi. Wpisują się one w tezę naukową rozprawy. Niektóre z nich mają charakter postulatów. Zdaniem Autorki tytuły w których wpływ przedślubnej ciąży był najbardziej widoczny to: przymus i bojaźń, podstęp oraz symulacja i niezdolność konsensualna. W przypadku przymusu i bojaźni strony czuły się zmuszone do zawarcia związku małżeńskiego właśnie ze względu na przedślubną ciążę; przy podstępie mężczyźni zostali okłamani przez przyszłe żony odnośnie do ojcostwa dziecka; w odniesieniu do symulacji, nupturienti starali się uregulować swoją życiową sytuację, która skomplikowała się w momencie pojawienia się dziecka i to stanowiło główną przyczynę zawarcia związku, a w przypadkach niezdolności konsensualnej ciąża uwidoczniała dużą słabość psychiczną nupturientów.

Na końcu dysertacji Autorka zamieściła *Bibliografię* (s. 369-393), którą posłużyła się w jej opracowaniu. Została ona podzielona na dwie zasadnicze części, *Źródła* (*Dokumenty Magisterium Kościoła, Orzecznictwo*) oraz *Literaturę*. Na szczególną uwagę zasługują wyroki zamieszczone w punkcie *Orzecznictwo*. We wstępie Autorka poinformowała o 122 wyrokach pierwszej i drugiej instancji wyselekcjonowanych podczas kwerendy. Szczegółowej analizie poddała 29 spraw z Sądu Biskupiego w Ełku i 21 spraw prowadzonych w Sądzie Metropolitalnym Archidiecezji Warmińskiej. Dodatkowo wykorzystała 8 wyroków *coram* Sobański z Sądu Metropolitalnego Archidiecezji Katowickiej, a także 36 wyroków Trybunału Roty Rzymskiej.

Obydwaj recenzenci dysertacji wskazali tak pozytywne, jak i negatywne jej aspekty. W końcowych wnioskach ocenili ją jako odpowiadającą wymogom stawianym przez prawo rozprawom doktorskim, tak pod względem merytorycznym, jak i formalnym.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, biorąc pod uwagę wyniki egzaminu doktorskiego, walor naukowy przedłożonej pracy właściwy rozprawom doktorskim, opinie recenzentów oraz pozytywny wynik obrony nadała p. mgr. Annie Szafranko stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

ks. Tomasz Białobrzęski
Wydział Prawa Kanonicznego UKSW

Nowi magistry prawa kanonicznego

W ostatnim czasie dyplom magistra prawa kanonicznego uzyskali następujący absolwenci Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW:

- BABIRZECKA AGNIESZKA, przedkładając pracę pt. *Charakter i zakres odpowiedzialności za długi spadkowe*, napisaną pod kierunkiem p. dr hab. H. Pietrzak, prof. UKSW;
- BIAŁOWOLSKI BARTŁOMEJ, przedkładając pracę pt. *Nabywanie dóbr doczesnych na przykładzie Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej*, napisaną pod kierunkiem ks. dra hab. A. Domaszka, prof. UKSW;